

ANWB BASIS
NATUURGIDSEN

UILEN EN ROOFVOGELS

52
SOORTEN
EENVOUDIG
HERKENNEN

KOSM • S

ZAKFORMAAT

**ANWB BASIS
NATUURGIDSEN**

Volker Dierschke

Uilen en roofvogels

**52
SOORTEN
EENVOUDIG
HERKENNEN**

KOSM • S

Snel naar de juiste soort met de **KLEURCODE**

MET DE KLEURCODE kun je eenvoudig je weg vinden in deze natuurgids. Zoals in de hele vogelwereld bestaat er bij uilen, roofvogels en valken een verscheidenheid aan kleuren, vormen en maten, maar de kleurcode helpt je op weg. Elke kleur vertegenwoordigt een groep vergelijkbare vogelsoorten: uilen, roofvogels en valken. De roofvogels zijn onderverdeeld in verdere subgroepen, die je kunt vinden op de oriëntatiebladzijde aan het begin van de groep. Voor de uilen en de valken is belangrijke informatie over hun kenmerken, gedrag en levensstijl beschikbaar op de betreffende oriëntatiebladzijden. De bijschriften bij de foto's wijzen op de belangrijkste kenmerken van de soorten. De beschrijving van het geluid en informatie over voedsel en broeden geven je meer informatie over de vogels.

Grote, naar voren
gerichte ogen

BLZ. 4 TOT 23

Uilen

Uilen zijn vooral actief in de schemering en 's nachts.
→ Ze hebben brede, afgeronde vleugels. In de forse kop zitten grote, naar voren gerichte ogen. De bevederde poten eindigen in tenen met krachtige klauwen.

INFO
De kleurenbalk
helpt je bij het
navigeren door het
boek.

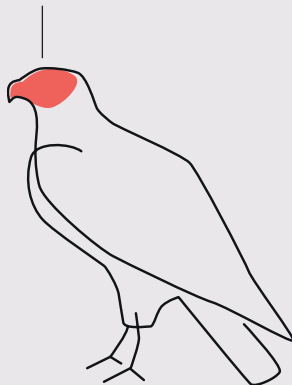
BLZ. 24 TOT 73

Roofvogels

Deze groep omvat krachtig gebouwde, dagactieve soorten met brede vleugels die aan het uiteinde afgerond zijn.

→ Ze hebben een relatief kleine kop met vaak een forse haaksnavel en de ogen zitten aan de zijkant van de kop. Ze cirkelen vaak hoog in de lucht.

Kleine kop met een forse
haaksnavel

Slank lichaam,
lange staart

BLZ. 74 TOT 89

Valken

Valken zijn slanke vogels met puntige, smalle vleugels en een lange staart. Hierdoor kunnen ze behendig en elegant vliegen.

→ Op de vrij ronde kop zie je een korte haaksnavel.

UILEN

sneller determineren

Uilen herken je gemakkelijk aan hun lichaamsbouw en hun opvallende ogen.

De meeste uilen zijn nachtactief. Je krijgt ze dus niet zo gemakkelijk te zien.

Daarom is het nuttig om hun roep te kennen, zodat je ze toch kunt herkennen.

Andere belangrijke kenmerken zijn patronen in het verenkleed of de oogkleur.

Roep

Al in januari/februari en in het daaropvolgende broedseizoen in het voorjaar trekken uilen de aandacht met hun nachtelijke roep.

→ Een grote collectie geluidsopnamen is gratis toegankelijk op www.xeno-canto.org

Actieve periode

De meeste uilen zijn 's nachts actief; overdag rusten ze meestal in boomholten of in het dichte gebladerte van bomen. Als een uil wordt opgeschrikt, kan hij ook overdag vliegen.

→ Alleen steenuil, velduil, sneeuwuil en sperweruil gaan regelmatig overdag op zoek naar voedsel.

Verenkleed

Bruine tinten domineren het verenkleed van bijna alle uilensoorten.

→ Let bij het determineren op patronen zoals banen, streepjes en stippen.

Oorpluimen

Sommige soorten hebben 'oorpluimen' van verschillende lengte en positie. Maar ze hebben niets te maken met het gehoor.

→ Deze oorpluimen kunnen je helpen bij de determinatie.

Ogen

Uilen hebben opvallend grote ogen. Hun kleur kan je helpen de soort te determineren.

bovenzijde
grijs en bruin
getekend

gezicht licht

lange poten

Hartvormig gezicht met →
donkere ogen

Kerkuil

Tyto alba

Lengte 33-39 cm, spanwijdte 80-95 cm

Geluid 's Nachts lange, hese, krijsende en sissende roepen.

Voedsel Vrijwel uitsluitend kleine zoogdieren, waaronder veldmuizen, maar ook andere muizen, spitsmuizen en ratten. Kleine vogels en kikkers worden ook af en toe gevangen.

Voorkomen Standvogel in dorpen, broedt op zolders en in schuren en kerktorens; daar worden vaak speciale nestkasten geplaatst. Foerageert vooral in het omliggende agrarische landschap.

De kerkuil is, met uitzondering van Antarctica, op alle continenten te vinden. Hij is daardoor de wijdst verspreide uil. Inmiddels worden de kerkuilen in Amerika en Zuid-

↑ Ondervleugels licht, zonder opvallende markeringen

oost-Azië/Australië nu als afzonderlijke soorten beschouwd. Qua vorm van kop en gezicht lijken ze allemaal erg op elkaar, maar er zijn wel verschillende kleurvormen in Europa: de onderkant is bruinoranje in Midden- en Oost-Europa, elders is deze meer wit. De populatie van de kerkuil kan sterk fluctueren, afhankelijk van het voedselaanbod. Als er veel muizen zijn, broeden ze tot drie keer per jaar met legsels van maximaal 13 eieren. Als er geen muizen zijn, broeden ze soms helemaal niet. In sneeuwrijke winters verhongeren veel kerkuilen omdat ze hun prooi onder de sneeuw niet kunnen bereiken.

→ **TYPISCH** Kerkuilen zijn echte nachtdieren. Ze verlaten hun zitplaats of nestholte alleen als het helemaal donker is en worden zelden bij daglicht gezien.

Rust gedurende de dag goed gecamoufleerd in boomholten →

Bosuil

Strix aluco

Lengte 37-43 cm, spanwijdte 81-96 cm

Geluid Zingt een helder, hol 'hoe-hoe-hoe-hoe-hoe'. De roep is een schrill 'kje-wick'.

Voedsel Eet voornamelijk muizen en andere kleine zoogdieren tot de grootte van eekhoorns, maar ook kleine vogels en amfibieën.

Voorkomen Standvogel in bijna heel Europa, die leeft in loof- en gemengde bossen en andere bosschages. Jaagt 's nachts ook in open gebieden. In steden leeft de bosuil in parken en op begraafplaatsen.

Omdat bosuilen alleen in het donker actief zijn, vallen ze het meest op door hun tot op grote afstand hoorbare zang, die zowel in de herfst als het vroege voorjaar te horen is. Bosuilen broeden in boomholten, maar ook in speciale

↑ Jonge vogels in donskleed

nestkasten. Soms beginnen ze al in februari met het leggen van hun eieren, meestal 3-5. Na vier weken broeden komen de jonge vogels uit en die zitten vier weken later vrij in bomen of op de grond als ‘takkelingen’. Daar worden ze nog twee maanden door hun ouders gevoerd. Tijdens de noodzakelijke voervluchten reizen de volwassen vogels tot 3 km afstand van het nest.

→ **TYPISCH** Met een gelijkend basispatroon komt de bosuil in drie kleurvormen voor: het verenkleed kan bruinachtig, roodachtig of grijsachtig van kleur zijn. De frequentie van de kleurvormen varieert regionaal.

Buizerdachtige vlucht →

Oeraluil

Strix uralensis

Lengte 50-59 cm, spanwijdte 103-124 cm

Geluid Mannetje met lage, schorre, ritmische zang van zeven lettergrepen. Vrouwtje heeft een krassende roep.

Voedsel Voornamelijk muizen, zelden vogels en amfibieën.

Voorkomen Standvogel in Noordoost-Europa en in de bergen van Zuidoost-Europa (ook geïntroduceerd in het Beierse Woud). Geeft de voorkeur aan bossen met oude bomen die grenzen aan open gebieden die geschikt zijn voor de jacht.

→ **TYPISCH** Oeraluilen verdedigen fel hun nakomelingen, die ze grootbrengen in boomholten of oude roofvogelnesten.

Vermeende vijanden zoals wandelaars of grote zoogdieren worden aangevallen met hun klauwen en snavel.

Vleugels lang en breed →

Laplanduile

Strix nebulosa

Lengte 59-68 cm, spanwijdte 128-148 cm

Geluid Het mannetje maakt een reeks gedempte 'ho'-geluiden, het vrouwtje heeft een miauwende roep.

Voedsel Vrijwel uitsluitend muizen, ook andere zoogdieren tot de grootte van konijnen en vogels.

Voorkomen Standvogel in Noord-Zweden, Finland, Wit-Rusland en Noord-Rusland. Leeft in dichte naaldbossen met open plekken.

→ **TYPISCH** Laplanduilen nestelen in oude roofvogelnesten of in holle boomstronken. De jonge vogels, meestal vier of vijf in aantal, kunnen al vijf weken na het uitkomen vliegen, maar worden nog 15 weken door hun ouders verzorgd totdat ze zelf voldoende prooi kunnen vangen.

gezicht donker
omlijst

ogen geel

bovenzijde met
witte, druppelvormige
vlekken

Ruigpootuil gluurt uit haar nesthol →

Ruigpootuil

Aegolius funereus

Lengte 22-27 cm, spanwijdte 50-62 cm

Geluid Zingt een reeks van vijf tot acht lage fluittonen die licht stijgen in toonhoogte.

Voedsel Voedt zich met muizen en vogels (tot lijstergrootte).

Voorkomen Het hele jaar door in gemengde en naaldbossen in Noord-Europa, in Midden- en Oost-Europa, vooral in de middelgebergten. Zeldzaam in Nederland en België.

→ **TYPISCH** Ruigpootuilen broeden in boomholten, vaak in nestholten gemaakt door de zwarte specht of in nestkasten die met metalen manchetten tegen marters zijn beschermd. De mannetjes blijven jarenlang trouw aan hun broedgebied. Vrouwjes zwerven vaak door grote gebieden en paren met een mannetje daar waar ze een aantrekkelijk voedselaanbod vinden.

MEER WETEN, MEER ONTDEKKEN

met deze handige natuurgids
in zakformaat

OVERZICHTELIJK
de meest **voorkomende**
soorten in beeld

EENVOUDIG
snelle herkenning met
speciale kleurcodes

NAUWKEURIG
in **drie stappen** naar
de juiste soort

BEGRIJPELIJK
de **belangrijkste kenmerken**
helder uitgelegd

**KOS
M•S**

NUR 435
Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

9 789043 932189

www.kosmosuitgevers.nl